

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
та інноваційної діяльності
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
доктор сільськогосподарських наук,
професор

Оксана ТОНХА
«10» _____ 2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Альошина Владислава Євгеновича

на тему: **«Аудит безперервності діяльності підприємств агробізнесу**
в умовах невизначеності»,

поданої на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Витяг з протоколу №1 фахового семінару кафедри обліку та оподаткування економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України від «25» лютого 2026 року.

Присутні члени фахового семінару кафедри обліку та оподаткування економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України: А. Д. Діброва, завідувач кафедри статистики та економічного аналізу, доктор економічних наук, професор, головуєчий на фаховому семінарі; Л. В. Гуцаленко, професор кафедри обліку та оподаткування, доктор економічних наук, професор, гарант освітньо-наукової програми «Облік і оподаткування», науковий керівник; І. Д. Лазаришина, професор кафедри статистики та економічного аналізу, доктор економічних наук, професор; В. С. Литвиненко, завідувач кафедри обліку та оподаткування, кандидат економічних наук, доцент, експерт; О. М. Колеснікова, доцент кафедри обліку та оподаткування, кандидат економічних наук, доцент, експертка; Н. П. Кузик, доцент кафедри обліку та оподаткування, кандидат економічних наук, доцент; Ю. В. Негода, директор навчально-наукового інституту неперервної освіти, професор кафедри фінансів, доктор економічних наук, професор; В. К. Савчук, доктор економічних наук, професор; К. П. Шевчук, доцент кафедри обліку та оподаткування, кандидат економічних наук, доцент.

Інші присутні на засіданні фахового семінару кафедри обліку та оподаткування економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України: Н. Л. Савченко, голова ради аспірантів економічного факультету; В. Є. Альошин, здобувач ступеня доктора філософії.

Порядок денний: обговорення основних наукових результатів дисертації **Альошина Владислава Євгеновича** на тему: **«Аудит безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах невизначеності»,** поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Тему дисертації затверджено науковою радою економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол №3 від 20 жовтня 2022 року).

Дисертацію виконано на кафедрі обліку та оподаткування економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор **Гуцаленко Любов Василівна**, професор кафедри обліку та оподаткування Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Слухали: доповідь здобувача В. Є. Альошина щодо основних положень дисертації. У виступі здобувача було представлено комплексне дослідження теоретичних, методичних і організаційно-практичних засад удосконалення процесу аудиту безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах невизначеності. Обґрунтовано актуальність теми, що зумовлена новими викликами в діяльності підприємств спочатку пандемією Covid-19 та, згодом, повномасштабними воєнними діями, що зумовлює потребу переосмислення теоретичних та методологічних засад оцінювання стійкості агробізнесу, оновлення підходів до ідентифікації ризиків і посилення ролі аудиту у забезпеченні безперервності діяльності підприємств в умовах високої невизначеності. Наголошено, що окремі аспекти, зокрема щодо теоретичних та практичних напрацювань в частині аудиту безперервності діяльності агропромислових підприємств саме в умовах високого ступеня економічної невизначеності є недостатніми, потребують переорієнтації й удосконалення, що обумовлює актуальність даної теми дисертаційного дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу аудиту в частині аналізу дотримання підприємствами агробізнесу принципу безперервності діяльності з урахуванням високого ступеня економічної невизначеності. Методичну основу дослідження становлять методи теоретичного узагальнення та порівняння, спостереження, економіко-статистичний та розрахунково-конструктивний методи, історичний метод та метод наукової періодизації, системний підхід, методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, а також методи візуалізації та моделювання. Запропоновано власне визначення принципу безперервності діяльності як принципу діяльності підприємства, що характеризує здатність підприємств функціонувати безперебійно та ефективно в умовах високого рівня невизначеності внаслідок розроблення та застосування стратегій, процедур і резервних планів управління економічною безпекою для забезпечення безперервності основних напрямів діяльності та нормальної потужності. У науковій новизні вперше розроблено розширену модель аудиту дотримання принципу безперервності діяльності підприємствами агробізнесу, яка складається з базового блоку, що включає аналіз фінансових результатів, ліквідності, чистих активів, грошових потоків та планів керівництва, і розширеного блоку, спрямованого на виявлення ризиків, пов'язаних зі специфікою аграрного виробництва. Удосконалено концептуальні положення дотримання принципу безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах невизначеності, які узагальнені за шістьма ознаками. Запропоновано наукові підходи до формування інформаційного забезпечення аудиту безперервності діяльності агропідприємств шляхом уточнення його структури, джерел та інформаційних потоків з урахуванням умов економічної та воєнної невизначеності. Запропоновано методичні підходи до аудиторської перевірки безперервності діяльності підприємств агробізнесу, що передбачало підготовку типових плану і програми аудиту та розроблення й апробацію аналітичного інструментарію діагностики стану дотримання принципу безперервності діяльності аграрного підприємства. Запропоновано концептуальні підходи підвищення ефективності аудиту безперервності діяльності підприємств аграрного бізнесу, шляхом їх структуризації за шістьма основними категоріями (забезпечення незалежності, високого рівня знань та компетентності аудитора; підвищення та підтримання на належному рівні якості аудиторської перевірки; поглиблення взаємодії внутрішніх та зовнішніх аудиторів; внесення змін до існуючих МСА та інших нормативно-правових актів з управління безперервністю діяльності; моделювання та вдосконалення процедур аудиту безперервності діяльності; діджиталізація процесу аудиту безперервності діяльності). Набули подальшого розвитку парадигма припущення про безперервність діяльності як основи економічної безпеки підприємств агробізнесу, теоретико-нормативні засади регулювання аудиту безперервності діяльності аграрних підприємств, обґрунтування основних підходів для оцінки дієвості аудиту дотримання підприємствами агробізнесу принципу безперервності діяльності та напрями діджиталізації аудиту безперервності діяльності підприємств агробізнесу.

Здобувачу було поставлено 16 запитань, на які доповідач надав обґрунтовані відповіді та пояснення.

Виступили:

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор Л. В. Гуцаленко у своєму виступі зазначив, що дисертація В. Є. Альошина присвячена актуальній і водночас складній для аграрного сектору темі – аудиту безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах невизначеності. Здобувач продемонстрував глибоке знання теоретичних основ і сучасних практик аудиту дотримання підприємствами агробізнесу принципу безперервності діяльності, а також уміння інтегрувати економічні, методичні та інформаційно-технологічні підходи у межах комплексного наукового дослідження. Серед основних результатів дисертації відзначено: удосконалення методичних підходів до аудиторської перевірки безперервності діяльності підприємств агробізнесу; удосконалення наукових підходів до формування інформаційного забезпечення аудиту безперервності діяльності агропідприємств; формування концептуальних підходів підвищення ефективності аудиту безперервності діяльності підприємств аграрного бізнесу. Окрему увагу приділено підходам здобувача до визначення напрямів діджиталізації аудиту безперервності діяльності підприємств агробізнесу, що передбачають трансформацію аудиторського процесу на основі передових цифрових технологій. Вагомим внеском у розвиток процесу аудиту є створення розширеної моделі аудиту дотримання принципу безперервності діяльності підприємствами агробізнесу, яка складається з базового блоку, який включає аналіз фінансових результатів, ліквідності, чистих активів, грошових потоків та планів керівництва, і розширеного блоку, спрямованого на виявлення ризиків, пов'язаних зі специфікою аграрного виробництва. Результати дослідження мають значну практичну цінність для підприємств агробізнесу та суб'єктів аудиторської діяльності, оскільки сприяють підвищенню якості процесу фінансового звітування та аудиту в частині перевірки дотримання принципу безперервності діяльності агробізнесом. Здобувач продемонстрував високу відповідальність, самостійність і наукову наполегливість, здатність до комплексного аналізу й аргументованого вирішення складних наукових завдань. Представлена робота повністю відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Експерти:

Колеснікова О. М., кандидат економічних наук, доцент, у своєму виступі відзначила логічність і системність побудови дисертації, чітке формулювання мети та завдань, а також повноту їх реалізації здобувачем. Експертка підкреслила, що автором проведено ґрунтовний аналіз стану аудиту безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах невизначеності, обґрунтовано методико-прикладні рекомендації з розроблення концептуальних підходів підвищення ефективності та якості аудиту безперервності діяльності. Особливу увагу приділено моделюванню процедур аудиту та визначенню основних напрямів діджиталізації аудиту безперервності діяльності агропромислових підприємств. Поставлену мету автор дисертації досягнув шляхом виконання чітко визначених завдань із застосуванням загальнонаукових методів дослідження. Експертка відзначила, що основні положення, висновки, пропозиції й рекомендації дисертаційного дослідження відзначаються логічною завершеністю, послідовністю та належним рівнем аргументації. Серед зауважень експертка висловила побажання доповнити роботу визначеннями «принцип» та «припущення», окрім власного визначення автора, думками та трактуванням інших вчених, посилити обґрунтування цифрових технологій, які найчастіше використовують аудиторські компанії в ході здійснення ними аудиторської діяльності для визначення позитивних і негативних сторін діджиталізації аудиту. Також зазначено доцільність доповнення дисертаційного дослідження шаблонами плану та програми аудиту, що спрямовані на оцінку дотримання принципу безперервності діяльності з урахуванням специфіки функціонування підприємств агробізнесу. Втім, зауваження не знижують наукової та практичної значущості дисертації, її наукової цінності й актуальності, а також не ставлять під сумнів високий рівень виконання роботи та її прикладне значення. На основі аналізу дисертації експерткою запропоновано дати

їй загальну позитивну оцінку, як такої, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, та рекомендувати дисертацію для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Литвиненко В. С., кандидат економічних наук, доцент, у своєму виступі відзначив високу актуальність дисертації В. Є. Альошина, зумовлену безпековими та кліматичними ризиками та як наслідок зростанням рівня невизначеності. Він підкреслив цілісність наукового підходу здобувача, логічність структури роботи, обґрунтованість використаної методології та широку інформаційну базу дослідження. Експерт позитивно оцінив удосконалення методичних підходів до аудиторської перевірки безперервності діяльності підприємств агробізнесу, розвиток концептуальних підходів підвищення ефективності аудиту безперервності діяльності, а також удосконалення джерел інформаційного забезпечення аудиту безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах невизначеності. Особливу увагу приділено практичній значущості результатів, підтверджених впровадженням рекомендацій на рівні міжнародних аудиторських компаній та професійних організацій бухгалтерів і аудиторів, аграрних підприємств, закладів вищої освіти та професійних навчальних академій. Серед зауважень експерт назвав потребу уточнення окремих методичних аспектів (недостатній акцент на секторі тваринництва, дослідження зв'язку з економічною безпекою підприємств, доповнення аналітичними та розрахунковими даними й детальнішим описом запропонованої градації підходів цифровізації аудиту безперервності діяльності), наголосивши, що вони мають дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки. На основі аналізу дисертації експертом запропоновано дати їй загальну позитивну оцінку, як такої, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, та рекомендувати дисертацію для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

В обговоренні результатів дисертації взяли участь: доктор економічних наук, професор А. Д. Діброва; доктор економічних наук, професор Ю. В. Негода; доктор економічних наук, професор І. Д. Лазаришина; доктор економічних наук, професор В. К. Савчук; кандидат економічних наук, доцент Н. П. Кузик; кандидат економічних наук, доцент К. П. Шевчук.

Виступаючі зазначили, що дисертацію В. Є. Альошина виконано на актуальну та важливу тему, робота вирізняється логічністю викладу, науковою новизною, високим рівнем аналітичного опрацювання матеріалу та наявністю практичних рекомендацій. Дослідження відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

Було підтримано пропозицію експертів про рекомендацію дисертації В. Є. Альошина для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Постановили: заслухавши та обговоривши дисертацію Альошина Владислава Євгеновича на тему: «Аудит безперервності діяльності підприємств агробізнесу»

в умовах невизначеності», члени фахового семінару кафедри обліку та оподаткування економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України ухвалили:

1. Актуальність теми дисертації. Дисертація В.Є. Альошина присвячена дослідженню аудиту безперервності діяльності підприємств агробізнесу. В умовах високого ступеня економічної невизначеності аудит, як форма контролю, полягає в оцінюванні перспектив функціонування суб'єктів господарювання і своєчасному інформуванні потенційних користувачів фінансової інформації про наявні ризики, що здатні впливати на можливість їх безперервної діяльності. Одним із основоположних принципів складання фінансової звітності підприємства є принцип безперервності, який забезпечує припущення, що суб'єкт господарювання продовжує свою господарську діяльність в реальному та майбутньому періоді, за умови, що управлінський персонал не має наміру ліквідувати підприємство чи припинити діяльність, або немає реальної альтернативи цьому.

У звітності більшості компаній агробізнесу за 2021–2022 роки важливу роль відіграватиме саме припущення про безперервність діяльності, так званий *going concern*, адже виклики, спричинені пандемією Covid-19 та повномасштабним воєнним вторгненням на територію України, на жаль, суттєво впливають на спроможність компаній проводити діяльність безперервно. Внаслідок пандемічної кризи на діяльність більшості підприємств негативно вплинули проблеми з ліквідністю, зменшення прибутків, затримки постачання та реалізації, втрата клієнтів, вимушені простой, втрата персоналу тощо. Повномасштабне воєнне вторгнення на територію України відповідно посилило виклики та невизначеність для агропідприємств, оскільки виникло багато негативних факторів впливу, зокрема: втрата ринків збуту та зміна логістичних маршрутів з реалізації продукції, знищення або пошкодження майна, тимчасовою окупацією окремих філіалів, активів, зменшенням вартості активів, втратою клієнтів, простоями діяльності, втратою кваліфікованих фахівців, та інше, які мають значний вплив на результати господарювання та, головне, безперервності діяльності. Віддаючи належне дослідженням і науковим розробкам національних та іноземних учених, слід зазначити, що окремі аспекти, зокрема щодо теоретичних та практичних напрацювань у частині аудиту безперервності діяльності агропромислових підприємств в умовах високого ступеня економічної невизначеності є недостатніми, потребують переорієнтації та удосконалення, що обумовлює актуальність даної теми дисертаційного дослідження.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Університету та кафедри. Тема дисертації є актуальною з огляду на зростаючу потребу в удосконаленні процесу аудиту в частині оцінки перспектив функціонування суб'єктів господарювання і своєчасному інформуванні потенційних користувачів фінансової інформації про наявні ризики, що здатні впливати на можливість їх безперервної діяльності в умовах невизначеності. Обрана тема органічно вписується у наукові напрями Національного університету біоресурсів і природокористування України та виконана в межах науково-дослідної роботи «Обліково-контрольне забезпечення управління діяльністю і оподаткування суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0121U110614). У межах даної наукової програми на виконання наукових завдань автором обґрунтовано теоретичні аспекти аудиту безперервності діяльності в умовах невизначеності, оцінено стан аудиту дотримання принципу безперервності діяльності підприємствами агробізнесу, визначено напрями діджиталізації та розроблено концептуальні підходи щодо підвищення ефективності аудиту безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах невизначеності.

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Здобувачем самостійно проведено обґрунтування теоретичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення

процесу аудиту в частині аналізу дотримання підприємствами агробізнесу принципу безперервності діяльності з урахуванням високого ступеня економічної невизначеності.

Усі етапи інтерпретації отриманих результатів, їх систематизація, формулювання наукових висновків і прикладних рекомендацій здійснено здобувачем самостійно за методичного супроводу наукового керівника. Висновки та положення, які виносяться на захист, відображають наукову новизну й особистий внесок дисертанта. Особистий внесок здобувача у колективних наукових працях чітко визначено й наведено у переліку опублікованих наукових публікацій за темою дисертації.

4. Достовірність і обґрунтованість отриманих результатів і запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Результати дисертаційного дослідження здобувача є достовірними та науково обґрунтованими, що забезпечено використанням комплексного методичного інструментарію, який поєднує загальнонаукові, спеціальні та прикладні методи дослідження.

Дисертаційне дослідження базується на комплексі теоретичних та методичних засад, у ході яких використовувався діалектичний метод пізнання та системний підхід для аналізу процесу аудиту безперервності діяльності підприємств агробізнесу. Теоретичні аспекти, пов'язані з аудитом і контролем дотримання принципу безперервності діяльності агропромислових підприємств, було досліджено за допомогою методів аналізу, синтезу, індукції та дедукції. Для розкриття суті поняття «безперервність діяльності», його видів і складової було використано методи теоретичного узагальнення та порівняння. Для відстеження і реєстрації процесів, пов'язаних із документуванням аудиторських процедур та отриманих доказів і фактів дотримання агробізнесом принципу безперервності діяльності, було використано метод спостереження. Дослідження інформаційного забезпечення аудиту безперервності діяльності в умовах невизначеності було проведено за допомогою економіко-статистичних та розрахунково-конструктивних методів. Для ілюстрації отриманих результатів було використано табличні та графічні прийоми. Для встановлення етапів розвитку сучасної парадигми припущення про безперервність діяльності як основи економічної безпеки підприємств агробізнесу було використано історичний метод і метод наукової періодизації. Для розроблення напрямів діджиталізації аудиту безперервності діяльності підприємств на основі інтернет та хмарних технологій було застосовано методи аналогій та метод екстраполяції. За допомогою методу порівняння було визначено відповідність нормативного забезпечення та регулювання аудиту безперервності діяльності підприємств агробізнесу в системі національних і міжнародних нормативно-правових баз. Моделювання дозволило розробити пропозиції щодо розширення переліку процедур аудиту дотримання принципу безперервності діяльності у процесі перевірок фінансової звітності сільськогосподарських підприємств.

Сформульовані в дисертації наукові висновки та практичні рекомендації логічно відповідають меті, завданням і структурі дослідження, що засвідчує їх аргументованість, узгодженість і високу практичну значущість для суб'єктів агробізнесу та суб'єктів аудиторської діяльності.

5. Наукова новизна основних результатів дослідження. Основні напрацювання і результати, що розкривають зміст дисертації та становлять наукову новизну, полягають у наступному:

вперше розроблено розширену модель аудиту дотримання принципу безперервності діяльності підприємствами агробізнесу в умовах невизначеності, яка складається з базового блоку, що включає аналіз фінансових результатів, ліквідності, чистих активів, грошових потоків та планів керівництва, і розширеного блоку, спрямованого на виявлення ризиків, пов'язаних зі специфікою аграрного виробництва. Для її реалізації запропоновано зміст і форму аудиторського опитувальника, структурні елементи якого містять три основні блоки запитань фінансово-економічного характеру, агропромислового характеру та безпекового характеру. Використання запропонованої моделі та опитувальника забезпечує підвищення якості аудиторських доказів, дає змогу аудиторам отримувати комплексні дані

для формування професійного судження та значно покращує точність оцінки ризиків безперервності діяльності агропідприємств;

удосконалено:

– концептуальні положення дотримання принципу безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах невизначеності, які узагальнені за шістьма ознаками (система бухгалтерського обліку, логістика, технології, фінансова стійкість, ризик-менеджмент, планування та бюджетування), що дозволило вибудувати модель концептуальних засад забезпечення безперервності діяльності аграрних підприємств, яка поєднує мікро-, мезо- та макрорівні впливу та визначає їх взаємозв'язки з основними джерелами економічної невизначеності. Запропонована модель забезпечує науково обґрунтовану основу для удосконалення практики оцінювання стійкості та безперервності діяльності підприємств аграрного сектору;

– наукові підходи до формування інформаційного забезпечення аудиту безперервності діяльності агропідприємств шляхом уточнення його структури, джерел та інформаційних потоків з урахуванням умов економічної та воєнної невизначеності. Оновлено схему класифікації нефінансової інформації в аудиті безперервності діяльності за формою подання та змістом, що дозволило визначити окремий підклас нефінансової інформації для підприємств агробізнесу та розроблено класифікацію інформації в аудиторській діяльності за рівнями конфіденційності. Запропоновані наукові результати забезпечують формування повної, структурованої та галузево релевантної інформаційної бази аудиту, що підвищує достовірність аудиторських доказів і точність оцінки здатності аграрних підприємств продовжувати діяльність в кризових умовах;

– методичні підходи до аудиторської перевірки безперервності діяльності підприємств агробізнесу, що передбачало підготовку типових плану і програми аудиту та розроблення і апробацію аналітичного інструментарію діагностики стану дотримання принципу безперервності діяльності аграрного підприємства, який містить алгоритм розрахунку основних фінансових і операційних показників за даними фінансової та управлінської звітності, а також обґрунтовані нормативні значення даних коефіцієнтів для оцінки дотримання принципу безперервності діяльності підприємств агробізнесу. Запропонований інструментарій дозволяє виявляти потенційні загрози безперервності та кількісно оцінювати і прогнозувати їхній вплив на діяльність підприємств у майбутньому;

– концептуальні підходи підвищення ефективності аудиту безперервності діяльності підприємств аграрного бізнесу, шляхом їх структуризації за шістьма основними категоріями (забезпечення незалежності, високого рівня знань та компетентності аудитора; підвищення та підтримання на належному рівні якості аудиторської перевірки; поглиблення взаємодії внутрішніх та зовнішніх аудиторів; внесення змін до існуючих МСА та інших нормативно-правових актів з управління безперервністю діяльності; моделювання та вдосконалення процедур аудиту безперервності діяльності; діджиталізація процесу аудиту безперервності діяльності), послідовна реалізація яких сприятиме модернізації аудиту безперервності діяльності, що дасть змогу підсилити його аналітичну глибину, адаптивність до умов невизначеності та релевантність сучасним викликам агросектору;

набуло подальшого розвитку:

– парадигма припущення про безперервність діяльності як основи економічної безпеки підприємств агробізнесу, зокрема: удосконалено трактування принципу безперервності діяльності шляхом розкриття його як категорії, системно пов'язаної з економічною безпекою аграрного підприємства й адаптивністю до умов невизначеності; розвинуто наукові підходи до класифікації ознак дотримання принципу безперервності діяльності з урахуванням різних наукових концепцій і галузевої специфіки; ідентифіковано основні виклики безперервності діяльності агропідприємств, спричинені пандемією Covid-19 та воєнною агресією. Така парадигма оновлює підхід до розуміння й оцінювання безперервності діяльності агропідприємств, що підсилює методологічні засади аудиту та дозволяє більш точно ідентифікувати ризики і забезпечити обґрунтоване професійне судження аудитора в умовах невизначеності;

– теоретико-нормативні засади регулювання аудиту безперервності діяльності аграрних підприємств, що включають: запропоновану структуру методичних рекомендацій з оцінки ризиків безперервності діяльності агробізнесу, яка поєднує ідентифікацію галузевих ризиків, вимірювання невизначеності й інтеграцію результатів у систему внутрішнього контролю; розроблений шаблон обов'язкового параграфа Звіту аудитора щодо підтвердження дотримання принципу безперервності діяльності, що забезпечує підвищення прозорості й уніфікації аудиторської практики; пропозиції з розширення Міжнародного стандарту аудиту 570 «Безперервність діяльності» критеріями соціально-економічних, безпекових та агробіологічних факторів, що дає змогу об'єктивніше оцінювати ризики у специфічних умовах пов'язаних з невизначеністю;

– обґрунтування основних підходів для оцінки дієвості аудиту дотримання підприємствами агробізнесу принципу безперервності діяльності через виділення та реалізацію трьох етапів оцінки (аналіз якості наданих аудиторських послуг, оцінка статистичних даних включно з анкетуванням аудиторських компаній і підприємств агробізнесу, перспективне спостереження за діяльністю проаудійованих підприємств), що передбачало розроблення та впровадження у практику аудиту спеціалізованих анкет для суб'єктів аудиторської діяльності та підприємств агробізнесу, які забезпечили уніфіковане збирання даних щодо оцінки дієвості аудиту дотримання принципу безперервності діяльності. Застосування анкет дало змогу отримати узагальнену оцінку стану аудиту, узгодити позиції аудиторів і аграрних підприємств та сформулювати пропозиції щодо удосконалення методичних підходів, що в підсумку посилює методологічну базу аудиту безперервності діяльності в аграрному секторі;

– напрями діджиталізації аудиту безперервності діяльності підприємств агробізнесу, що передбачають трансформацію аудиторського процесу на основі передових цифрових технологій, включно з інструментами штучного інтелекту, аналітики даних та автоматизованого моніторингу ризиків. Запропонована градація підходів до діджиталізації аудиту безперервності діяльності аграрних підприємств забезпечує можливість вибору оптимальних цифрових рішень залежно від масштабу, специфіки та рівня ризику клієнта, а також дозволяє підвищити релевантність і оперативність аудиторських процедур. Проведений SWOT-аналіз застосування технологій штучного інтелекту в аудиті безперервності надав комплексну оцінку їх сильних і слабких сторін, а також потенційних можливостей і загроз, що формує методичне підґрунтя для їх обґрунтованого впровадження у практику суб'єктів аудиторської діяльності.

Зазначені положення свідчать про наукову новизну отриманих результатів і їхній внесок у розвиток теорії та практики фінансового звітування та аудиту підприємств аграрного сектору економіки.

6. Практична цінність результатів дослідження та їх впровадження. Застосування в практичній діяльності запропонованих автором дисертації результатів дослідження допоможе покращити процес зовнішнього незалежного аудиту дотримання підприємствами аграрного сектору основоположного принципу фінансової звітності – безперервності діяльності. Отримані результати дослідження спрямовані на забезпечення отримання незалежними аудиторами прийнятних доказів у достатньому обсязі щодо застосування підприємствами агробізнесу принципу безперервності діяльності в наявних умовах невизначеності. Зокрема, результати дисертації в частині використання структурних елементів методичних рекомендацій щодо ідентифікації ризиків та визначення факторів впливу на безперервність діяльності, а також використання розширеного переліку критеріїв впливу на безперервність діяльності, що включає спеціальні критерії врахування специфіки діяльності агропромислових підприємств, було впроваджено у практичне використання Агропромислової компанії «МАГНАТ» (довідка № 455/1 від 15.09.2025 р.).

Наукові розробки в частині визначення напрямів діджиталізації аудиту безперервності діяльності та внесення змін до існуючих МСА і інших нормативно-правових актів з управління та організації аудиту отримали схвальний відгук від Громадської спілки «Федерація аудиторів України» (довідка № 0402-01/25 від 04.02.2025 р.). Пропозиції щодо

оновлення підходу з оцінки ризиків безперервності діяльності в ході виконання завдання з аудиту підприємств аграрного спрямування та використання механізму розвитку компетенцій аудиторів з питання перевірки дотримання принципу безперервності діяльності інтегровано в систему післядипломної освіти аудиторів та використовуються у професійних тренінгах та програмах освітніх заходів Всеукраїнської професійної громадської організації «Спілка аудиторів України» (довідка № 1007/25 від 07.10.2025 р.). Практичні рекомендації щодо розширення процедур аудиту з перевірки дотримання принципу безперервності діяльності підприємствами аграрного бізнесу в умовах цифровізованого аудиту використовуватимуться у навчальному процесі «Академії МСФЗ» (довідка № 12/3-06/25 від 10.06.2025 р.). У практичній аудиторській діяльності Аудиторської фірми «Консалтинг ЛТД» використано пропозиції щодо ідентифікації та оцінки ризиків безперервності діяльності підприємств аграрного бізнесу з урахуванням механізму визначення факторів впливу на їх безперервність діяльності залежно від специфіки діяльності та оновлення порядку виконання аудиторських процедур з використанням розширеної моделі процедур аудиту дотримання принципу безперервності діяльності зазначених підприємств (довідка № 23/12/240-01 від 23.12.2024 р.). Модель запропонованого опитувальника з безперервності діяльності, що включає показники впливу воєнного стану та показники специфіки діяльності підприємств аграрного спрямування, дозволить підвищити кількість та якість отриманих аудиторських доказів у діяльності аудиторської фірми «Стандарт-аудит» (довідка № 1310/25-1 від 13.10.2025 р.). Розроблені пропозиції також враховуються у навчальному процесі Національного університету біоресурсів і природокористування України (акт від 15.05.2025 р.) при викладанні дисциплін «Комп'ютерні методи аудиту» та «Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами».

У дисертації розроблені і доведені наукові ідеї, висновки і пропозиції дозволяють покращити процес зовнішнього незалежного аудиту дотримання підприємствами аграрного сектору основоположного принципу фінансової звітності – безперервності діяльності. Отримані у процесі дослідження напрацювання можуть бути використані окремими суб'єктами агробізнесу, суб'єктами аудиторської діяльності, науково-дослідними інститутами, професійними організаціями, закладами вищої освіти.

7. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Основні положення виконаного В. Є. Альошином дослідження опубліковано у 19 наукових працях, з яких 6 статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 13 тез наукових доповідей.

**Статті у наукових виданнях,
включених до Переліку наукових фахових видань України**

1. Гуцаленко Л. В., **Альошин В. Є.** Концептуальні засади принципу безперервності діяльності підприємств в умовах невизначеності. Економіка і управління бізнесом. 2023. Т 14. № 2. *(Гуцаленко Л. В. встановлено й охарактеризовано взаємопов'язаність основних ознак принципу безперервності діяльності з точки зору різних науковців; проаналізовано міжнародну та українську законодавчо-нормативну базу на предмет встановлення важливості ролі принципу безперервності діяльності в системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності; узгоджено підсумкові висновки. Альошиним В. Є. узагальнено основні концептуальні засади принципу безперервності діяльності та визначено можливі шляхи їх удосконалення; обґрунтовано взаємозв'язок понять «принцип» та «припущення» в системі аналізу безперервності діяльності; проведено аналіз наукових і практичних джерел, сформульовано висновки та підготовлено основний текст статті).*

2. Гуцаленко Л. В., **Альошин В. Є.** Напрями діджиталізації аудиту безперервності діяльності підприємств – передумова підвищення його ефективності. Вісник економіки. 2024. № 2/2024 (112). С. 92–105. *(Гуцаленко Л. В. означено причини, що зумовлюють перехід на цифрові технології усі сфери економіки; окреслено напрями діджиталізації аудиту безперервності діяльності підприємств; здійснено фахове рецензування рукопису; узгоджено підсумкові висновки. Альошиним В. Є. розкрито поняття «діджиталізація*

аудиту»; представлено основні проблеми та ризики, які пов'язані з процесом діджиталізації аудиту; розглянуто перспективні напрями подальшого розвитку аудиторської діяльності; сформульовано висновки та підготовлено основний текст статті).

3. Альошин В. Є. Шляхи оптимізації аудиторських процедур з оцінки безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах економічної нестабільності. Ефективна економіка. 2024. № 12.

4. Альошин В. Є. Аудит, інновації та диверсифікація як інструменти управління ризиками та забезпечення безперервності діяльності підприємств агробізнесу. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2024. № 16.

5. Альошин В. Є. Інформаційне забезпечення аудиту безперервності діяльності агробізнесу в умовах воєнного стану: теоретичні та практичні аспекти. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Science. 2025. № 3. Т. 2. С. 107–113.

6. Гуцаленко Л. В., **Альошин В. Є.** Роль аудиту безперервності діяльності аграрних підприємств у формуванні стратегії їх розвитку в умовах невизначеності. Облік і фінанси. 2025. № 3 (109). *(Гуцаленко Л. В. визначено важливість дотримання принципу безперервності діяльності згідно з МСФЗ; надано пропозиції щодо адаптивного управління ризиками та диверсифікації логістичних маршрутів аграрних компаній; здійснено фахове рецензування рукопису, доопрацьовано окремі положення з урахуванням сучасних нормативних вимог, узгоджено підсумкові висновки та забезпечено наукове редагування роботи. Альошиним В. Є. розроблено блок-схему аудиту дотримання принципу безперервності діяльності; сформовано класифікацію зовнішніх і внутрішніх ризиків безперервності; здійснено оцінку впливу ризиків за ймовірністю та масштабом наслідків; запропоновано стратегію антикризового розвитку агропідприємств; виконано аналітичний огляд джерел, сформовано висновки та підготовлено основний текст статті).*

Тези наукових доповідей

7. Альошин В. Є. Виклики якісного інформаційного забезпечення аудиту безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах воєнного стану. Стратегія інноваційного розвитку аграрних формувань України: аналітико-прогнозний аспект: IV Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 04–06 жовтня 2022 року: тези доповіді. Київ, 2022. С. 37–40.

8. Альошин В. Є. Сучасні виклики аудиту безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах невизначеності. Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування: IV науково-практична міжнародна конференція молодих науковців, здобувачів освіти, м. Луцьк, 10 листопада 2022 року: тези доповіді. Луцьк, 2022. С. 48–50.

9. Альошин В. Є. Оптимізація процесів як основа забезпечення безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах воєнного стану. Облік, оподаткування, контроль та аналіз: виклики та прогнози в умовах воєнного стану: VII Всеукраїнська студентська науково-практична онлайн-конференція, м. Київ, 23 березня 2023 року: тези доповіді. Київ, 2023. С. 11–13.

10. Kuzyk N., Shevchuk K., Kruhla M., **Aloshyn V.** Audit of Financial Reporting as a Tool for Investment Attractiveness of Agricultural Business Enterprises. Economic science for rural development 2023: 24th International Scientific Conference, 10–12 May 2023, Jelgava, Latvia, 2023. P. 150–156. *(Aloshyn V. визначено роль аудиту фінансової звітності як специфічного інструменту підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств. Kuzyk N. обґрунтовано необхідність поглиблення сутнісного розуміння поняття аудиту сільськогосподарських підприємств. Shevchuk K. здійснено наукове редагування. Kruhla M. опрацьовано огляд літератури).*

11. Альошин В. Є. Напрями діджиталізації аудиту безперервності діяльності підприємств в умовах невизначеності. Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції: XI Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 18 травня 2023 року: тези доповіді. Одеса, 2023. С. 180–182.

12. Альошин В. Є. Особливості аудиту безперервності діяльності в умовах воєнного стану. Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування та фінансів в умовах євроінтеграції: Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція, м. Миколаїв, 22 травня 2023 року: тези доповіді. Миколаїв, 2023. С. 165–167.

13. Альошин В. Є. Особливості регулювання аудиту безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах воєнного стану. Фінансово-кредитне та обліково-аналітичне забезпечення післявоєнного відновлення економіки України: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 5–6 жовтня 2023 року: тези доповіді. Київ, 2023. С. 208–210.

14. Гуцаленко Л. В., Альошин В. Є. Сутність поняття безперервності діяльності в залежності від мети суб'єкта. Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського союзу: II Міжнародна науково-практична конференція, м. Житомир, 9–10 листопада 2023 року: тези доповіді. Житомир, 2023. С. 70–72. (Альошиним В. Є. проаналізовано сутність поняття безперервності діяльності в залежності від мети суб'єкта. Гуцаленко Л. В. опрацьовано огляд літератури).

15. Альошин В. Є. Фінансова звітність як інформаційне джерело у процесі забезпечення безперервності діяльності підприємства. Трансформація обліку та звітності в умовах соціально-економічних викликів: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 27 березня 2024 року: тези доповіді. Київ, 2024. С. 17–18.

16. Альошин В. Є. Ключові аспекти аудиту безперервності діяльності суб'єктів малого агробізнесу. Економічні дні – 2024: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 10 квітня 2024 року: тези доповіді. Київ, 2024. С. 14–15.

17. Альошин В. Є. Перспективи розвитку аудиту за умови використання штучного інтелекту. Agricultural and food economics – 2024: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 19–20 вересня 2024 року: тези доповіді. Київ, 2024. С. 169–170.

18. Альошин В. Є. Актуальність процедур моделювання при аудиті безперервності діяльності підприємств агробізнесу. Економічні дні – 2025: II Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених та студентів, м. Київ, 10 квітня 2025 року: тези доповіді. Київ, 2025. С. 339–340.

19. Альошин В. Є. Діджиталізація процесу аудиту безперервності діяльності: можливості та бар'єри для аудиторів України. Система бухгалтерського обліку, аналізу, контролю та оподаткування в умовах сталого розвитку: Всеукраїнська науково-практична конференція з бухгалтерського обліку, м. Умань, 16–17 жовтня 2025 року: тези доповіді. Умань, 2025. С. 179–181.

8. Апробація основних результатів дослідження. Основні наукові положення, результати та висновки дисертаційного дослідження В. Є. Альошина пройшли апробацію на: IV Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегія інноваційного розвитку аграрних формувань України: аналітико-прогностичний аспект» (м. Київ, 2022 р.); IV науково-практичній міжнародній конференції молодих науковців, здобувачів освіти «Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування» (м. Луцьк, 2022 р.); VII Всеукраїнській студентській науково-практичній онлайн-конференції «Облік, оподаткування, контроль та аналіз: виклики та прогнози в умовах воєнного стану» (м. Київ, 2023 р.); XXIV Міжнародній науковій конференції «Economic science for rural development 2023» (м. Єлгава, Латвія, 2023 р.); XI Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції» (м. Одеса, 2023 р.); Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування та фінансів в умовах євроінтеграції» (м. Миколаїв, 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансово-кредитне та обліково-аналітичне забезпечення післявоєнного відновлення економіки України» (м. Київ, 2023 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського союзу» (м. Житомир, 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Трансформація обліку та звітності в умовах соціально-економічних викликів»

(м. Київ, 2024 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Економічні дні – 2024» (м. Київ, 2024 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Agricultural and food economics – 2024» (м. Київ, 2024 р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених та студентів «Економічні дні – 2025» (м. Київ, 2025 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції з бухгалтерського обліку «Система бухгалтерського обліку, аналізу, контролю та оподаткування в умовах сталого розвитку» (м. Умань, 2025 р.).

Ухвалили:

Дисертація здобувача ступеня доктора філософії Альошина Владислава Євгеновича на тему: «Аудит безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах невизначеності» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій вирішено актуальне наукове завдання стосовно обґрунтування теоретичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу аудиту в частині аналізу дотримання підприємствами агробізнесу принципу безперервності діяльності з урахуванням високого ступеня економічної невизначеності, що має істотне значення для галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей здобувача Альошина Владислава Євгеновича дисертація на тему: «Аудит безперервності діяльності підприємств агробізнесу в умовах невизначеності» рекомендується для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рішення прийнято одногосно.

**Головуючий на засіданні фахового семінару
кафедри обліку та оподаткування
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор економічних наук,
професор**

Анатолій ДІБРОВА

**Експерти:
Завідувач кафедри обліку та оподаткування
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат економічних наук,
доцент**

Володимир ЛИТВИНЕНКО

**Доцент кафедри обліку та оподаткування
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат економічних наук,
доцент**

Олена КОЛЕСНИКОВА

**Відповідальний за атестацію здобувачів
вищої освіти ступеня доктора філософії**

Сергій БОЯРЧУК